

MAGYAR TANÍTÓKÉPZŐ

A TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETI TANÁROK

XXXIX. ÉVFOLYAM ² ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK BUDAPEST, 1925

~~XXXVIII.~~ FOLYÓIRATA

5-6. SZÁM

MÁJUS

SZERKESZTI: MÖLNÁR OSZKÁR, BUDAPEST, I. AVAR-U. 15. SZÁM

Anyagi sérelmeink.

Hálátlan dolog az anyagi ügyekkel való oly mérvű rendszeres foglalkozás, mint amilyenre én már 1920 óta vállalkozom, mert összegyűjtve és sűrítve látom ezek minden hiányát és javulásuk reménytelenségét. Mert az, hogy nemcsak a mi státusunk anyagi ügyei, hanem mindenfajta kategóriaké, sőt az államé is csak csekély reményekkel biztatók, az nem megbékéltető gondolat és kiegyezés a nyomorúsággal, hanem csak még inkább elszomorító. A háboru befejezése után megindult anyagi mozgalmak minden egyes mozzanata csak azt igazolta, hogy a legteljesebb erőfeszítéseknek sokszor még minimálisaknak sem nevezhető volt az eredményük. A KANSz-ba tömörült összes tisztviselői osztályok egységesen fellépve is alig valamit tudtak elérni és törekvéseik eredménytelensége napjainkban is nyilvánvalóan meglátszik. Sőt az összes oktatásmélyzetnek a KANSz-ba való tömörülése azzal a fájdalmas veszteséggel járt, hogy az egyetemes fizetésrendezés áldozataként esett a tanári és tanítói ötödéves korpótlékok rendszere. Ez ugyan nem a KANSz-on mult, hisz az küzdött is a korpótlékokért, de előrelátható volt, hogy az egységbe tömörült sokféle tisztviselőség ha fizetésrendezéshez jut, csak olyat érhet el, mely kivételezéseket nem tesz. Az anyagi érdekekért való küzdelem eredményességét legelőnkebben éppen az ötödéves korpótlékok elvesztése mutatja; t. i. mikor végre mégis felcsillan a javulás látszata (igy volt ez 1923-ban), ugyanakkor törvényhozásilag megsemmisül egy régi törvényes jog, mely valóban biztosítéka lehetett volna a tartósabb javulásnak. Amit az egyik kéz adott, elvette a másik. Miként most is szó van arról, hogy rendezik — tehát nem csak felemelik a fizetést, de ugyanakkor majd leszállítják az aranykorona szorzószámát. A mi megtérülne a réven, az elvész a vámon. De anyagi gondjainknak ennyire reménytelen és hálátlan kilátásai közben sem adhatjuk fel a küzdelmet. Ha a mi büntetésünk bűn elkövetése nélkül is a nyomorúság és a szegénység, azért csak görgessük a sisiphusi követ, mellyel sohse érünk fel a csúcsra, de amely olyan igen gyakran visszagördül és rendszeren akkor, ha azt hisszük, hogy holmi szanálással közel vagyunk a csúcshoz.

Küzdelmeink teherköve ismét visszagurult a lejtőn az 1924/25. évi aranyköltségvetés megjelenésével. Átvizsgálván annak státásunkat érdeklő adatait, nagy megdöbbenéssel tapasztaljuk státusunk tagjainak a fizetési osztályokban való kedvezőtlen elosztását és az előlépés lehetőségének a legteljesebb hiányát. Amiért az egyetemet végzett tanítóképző-intézeti tanárságnak is annyit kellett küzdeni, hogy végre megnyílják előtte az V. fizetési osztály és ezzel legéremesebb emberei mint egy megvalósulható reményre tekinthessenek fel, az tényleg nem bizonyult semmi egyébnek, mint gyenge reménynek. Mert méltán kérdezhetjük, reális-e ennek a fizetési fokozatnak a megnyitása, ha abba

mindössze a kereken 200 tagot kitevő státus 1:50%-a jutott be, vagyis mindössze két igazgató és egy tanár? A realitás talán abban van, hogy egy új, magasabb fizetési osztály kapuja tárult fel. De ez nem különösebb vívmány, mert a leghivatalosabban állapították meg, hogy a forradalom alatt és ezt követő időben mindenfajta közalkalmazotti szervezet testületileg is, egyénileg is egy-egy fizetési osztállyal előbbre ment, bár ez tényleg sokaknál nem történt meg. Hisz ennek az elvnek a leszögezésével állapították meg a fizetési osztályok és fokozatok szerinti aranykorona fizetéseket, azzal a hozzátevéssel, hogy a fizetési osztályokból senkit visszafelé nem tesznek, tehát az V. sem megy vissza VI-nak, ellenben az illetményeket a békebelinek 40%-ban állapították meg. Így az V. fizetési osztály megnyitásával t. k. mindazoknak el kellett volna ide érniök, akik a VI. f. o. magasabb fokozataiban voltak ezen magasabb osztály megnyitásakor. Miként látjuk, eljutottak ide hárman — nem számítva ide a 3 főigazgatót, csak a szorosan vett oktatói státust. Az állam pénzügyi nyomorusága tette lehetetlenné ennek a nagyobb számú és a VI. fiz. oszt. magasabb fokozatait már elért igazgatói és tanári számnak az V.-be való eljutását nemcsak nálunk, de a középiskolai tanárságnál, nemkülönben egyéb olyan köztisztviselői kategóriáknál, melyeknek szintén megnyílt az V. fiz. osztály. De mert mégis meglett az V. f. o. és annak ugyanis csak a békebeli 40%-a lett az illetmény, egy bizonyos percentet — már csak reprezentánsként — mégis előbbre kellett vinni. A tanítóképző tanárságnak 1:50%-át találta érdemesnek erre az amugy is mostohán mérő államkormányzat. Tanulságos lenne annak részletes kimutatása, hogy az összes köztisztviselői csoportok között milyen elbánásban részesült a miénk a fizetési osztályokba való besorolásnál. Hosszadalmas és felesleges munka lenne ez; hátrányos elbánásunk enélkül is nyilvánvaló. — Évtizedes és igen gyakran hangoztatott kívánságunk, hogy a tanári fizetés legyen általában egyenlő a bírói státus fizetésével. Indokolják ezt a kívánságot az egyenlő végzettség (öt évi főiskolai tanulmány) s az államra nézve egyformán fontos munkakör betöltése, valamint a külföldi példák. — Ezen kívánság méltányos, sőt jogos voltát a háboru előtt még az illetékes fórumok is elismerték és legalább megközelítőleg, de tekintettel voltak erre. A háboru után azonban az ügyészi és bírói státus rendezése annyira eltért a tanárságétól, hogy ma tulságosan jámbor óhajítás lenne annyit remélni a részünkről, mint amennyinek a jogos voltát el is ismerték a multban. Nem is tüntetjük ezt fel most sérelemnek, hisz eléggé meggyőztek már minket arról, hogy vannak különleges munkakörök, amelyekre, ha egyforma képzettségű emberek is kellene, de díjazásuk egyformán minimális nem lehet. Ellenben annál súlyosabb sérelem ránk nézve az a megokolatlan eljárás, melynek révén hátrányba kerültünk a velünk teljesen azonos munkakört betöltő középiskolai tanársággal szemben.

Az soha vita tárgya sem volt, hogy a tanítóképző-intézetek tanárságának képzettsége és munkaköre a középiskolai tanárságé után következett volna. Sőt a mi tanárképzésünk nemcsak a tudomány, de különösen pedagógiai szempontból annyira magasan álló, hogy a legutóbbi középiskolai tanárképzési reform oly intézkedéseket óhajt életbeléptetni mint ujakat, melyek a mi tanárképzésünk terén már évtizedek óta fennállanak. Ami pedig a munkakörünket illeti, azt sem kell különösebben fejtegetni, hogy mennyire egyenértékű tanári munka a tanulókat a tudományos pályákra, felsőiskolákra elő-

készíteni, avagy most már nem is 4, hanem 5 évi munkával magas műveltségű, egységes és mindenirányu tudással kiképzett, személyileg és jellemileg egész emberré nevelt tanítóságot adni a magyar hazának? Nem óhajtjuk ezt a kérdést vita tárgyává tenni, mert nem célunk most az elsőséget eszmecsereket kezdeni, csak joggal állapíthatjuk meg, hogy a mi képzettségünk és munkásságunk legalább is egyenértékű a középiskolai tanárságéval.

Ennek az egyenértéknek adtak kifejezést a törvények is és a minisztériális rendeletek a mindenkori javadalmazások megállapításánál. Ugy a középiskolai, mint a tanítóképző-intézeti tanárság $\%$ -os megoszlása az egyforma fizetési osztályokban mindig megfelelő volt, sőt nem egyszer a középiskolai tanárságnak kellett rámutatni arra, hogy olykor még a mi arányszámainktól elmaradt. Ezekkel a rámutatásokkal a mindenkori hibák korrigáltak is. 1923 őszén, mikor köztudomásúvá lett, hogy a közokt. kormány a tanárság részére státusrendezést tervez és az erre vonatkozó munkák meg is indultak, szükségét érezte egyesületünk annak, hogy nov. 19-én beadvánnyal forduljon a közokt. kormányhoz annak hangsúlyozásával, hogy a mi tanárságunk egyes fizetési osztályokba való beosztása és aránya szempontjából már régóta teljes a paritás a középiskolai tanársággal. „Nincs ugyan okunk aggódni, hogy az immár öt évfolyamu tanítóképző-intézet tanárainak további hasonló értékelése csorbát szenvedhessen — folytatja memorandumunk — mindazonáltal mégis kérjük Nagyméltóságodat, hogy a teljesen egyenlő elbánás elve alapján, fizetésrendezésünket a középiskolai fizetésrendezéssel azonos módon megoldani sziveskedjék.“ Fájdalom, ezen kérésünk nem vétetett figyelembe — avagy legjobb esetben már elkésve érkezett, mert a tanári státusrendezés megtörtént. Igaz, hogy a középiskolai tanárságot sem elgítette ki, habár jóval kedvezőbb státuselosztást nyertek a miénknél. Az eddig teljesnek mondható paritás megbomlása a legélesebben a legfelsőbb fizetési osztályban konstatálható, hová a kereken ezer létszámra tehető középiskolai tanárságnak pontosan 4·1 $\%$ -a jutott fel (1006-ból 41, — 25 igazg. és 16 tanár), míg a mi kereken 200 főnyi státusunkból (193-ból csak 2 igazg. és 1 tanár), összesen 3 ember s az egész státus 1·5 $\%$ -a érte el az V. f. osztályt. Ezekből a 2 igazgató nem is tanítóképző-intézeti munkakört tölt be, tehát a tényleg tanítóképzési munkát végzők közül csak egyetlenegy emberünk érte el az V. f. osztályt. Ez a nagy eltérés a két $\%$ szám között a mi hátrányunkra 2·6 $\%$ -os, leverően érezeti hatását a többi fizetési osztályok arányszámainál. A középiskolai státusban u. i. a VI. f. osztályban 194-en vannak (47 igazg. + 147 tanár), az egész státus 19·3 $\%$ -a, míg a miénkben 19·6 $\%$, holott annak a 2·6 $\%$ -os veszteségnek az V.-ből legalább itt kellene megtérülnie. Az alacsonyabb fizetési osztályok $\%$ -os megoszlása a következő: VII. f. o.-ban 23·2 $\%$, a mi státusunkban 20·2 $\%$. A VIII.-ban 29·8 $\%$, nálunk 28·4 $\%$, a IX.-ben 23·2 $\%$, nálunk 25·5 $\%$. És amit végre sikerült kiküszöbölni a középiskolai tanárságnak, t. i. a X. f. o., az még nálunk mindig megvan 4·6 $\%$ -os arányban. A $\%$ számok összehasonlításakor megállapíthatjuk, hogy az V. f. o.-ban 2·6 $\%$, a VII. f. o.-ban 3 $\%$ a különbség hátrányunkra. Vagyis míg a középiskolai státus 46·6 $\%$ -a van az V., VI. és VII. f. o.-ban, úgy a miénknek csak 41·3 $\%$ -a van ugyanott. Oly elemi sérelme ez a mi státusunknak, amely a leggyorsabb helyreigazítást igényli, nemcsak a tanárság anyagi, hanem erkölcsi, tekintélyi szempontjából is. Hisz egészen úgy tűnik fel ez a speciálisan

mostoha bánásmód a másik testvér ellen, mintha határozott büntetés lenne, holott ilyen testületi büntetésre okot egyáltalán nem szolgáltatunk. Csak bántó sajtóhibáknak tekinthetjük ezeket a hiányokat, amelyeket természet-szerűleg kell korrigálni s ezek alapján az V. f. o. létszáma 3 helyett 8 lenne. A VII. f. o.-ból átlépne 5 a VI-ba s ennek a létszáma maradna 38. A VII. f. o.-ba nemcsak VI-ba előlépő 5 fő pótoltnék a VIII-ból, hanem az innen hiányzó 3 %-os veszteség is, miután nálunk a VII-re a státus 20·2 %-a esik, a középiskolaiknál a státus 23·2 %-a. Ez a 3 % többlet megfelel 6-nak, tehát a VIII-ból még előlépne 6, összesen 11 ember. A VIII. f. o.-ba így lépne fel 11 ember a IX-ből és mert itt a mi létszámunk %-száma 25·5 %, a középisk.-é 23·2 % és mert van X. f. o. is 4·6 %-kal, tehát a IX-ből kilépő 11 ember helyére éppen szintén 11 ember lépne elő, miáltal a X. f. o. megszűnne, illetve a XI. f. o.-ban lévő segéderőkkel lenne betölthető.

Ezen helyreigazítás után lenne csak megoldva fizetésünk a középiskolai tanárságával azonos módon s ezen helyreigazítás annyira elemi korrekciója anyagi állapotunknak, hogy a továbbiak csak ezután következhetnek. Ennek megtörténtével állapíthatjuk meg mi is, miként a középiskolai tanárok ez év január havában való kultuszminiszteri tisztelgésük alkalmával, hogy tanárságunk legnagyobb része a IX. és VIII. f. osztályban évek hosszú során át sanyalódik, rendszerint a családalapítás és fentartás legkritikusabb korában, mikor a legjobban kell küzdeni az anyagi nehézségekkel és hiányokkal. Ennek a megjavítása érdekében szükséges volna a státusnak arányos megosztása legalább is olyan formában, hogy ne az alsóbb VIII. és IX. f. o.-okban legyen tanárságunk nagyobb része, hanem megfordítva — a felsőkben. Ma státusunknak csak 41·3 %-a van a felsőbb (V., VI. és VII.) f. o.-okban, a középiskolai tanárságnak 46·6 %-a. Ennek a különbözethetnek az eltüntetése után is státusunk nagyobb, 53·4 %-a maradna meg a VIII. és IX.-ben. Némileg is javulna a helyzet, ha a IX., VIII., VII. és VI. f. o.-ba egyformán oszolna meg a létszám négyszer 23 %-kal és a fennmaradó 8 %-a a státusnak bejutna az V. f. o.-ba. A legfelsőbb két fizetési osztályban bármiként is aránylanak majd ezek a többihez, mindig tekintettel kell lenni a különös tanári érdekekre — szemben az igazgatóikkal. Ez nem az igazgatókkal való szembenállást jelenti, mert hisz a tanárokból lesznek az igazgatók, de tekintettel az igazgatók kicsi létszámára, úgy az V-ben, mint a VI-ban a tanároknak kell többségben lenniök. Megállapíthatjuk, hogy ez az egészen természetes elv a legutóbbi előmeneteleknél nem érvényesült, mert a 23 létszámot kitevő igazgatókból 2 ment az V-be és az ugyancsak 23 tanárból egyetlenegy tanár. Mint az előbb már megemlítettem, e két igazgató is bárminemű tiszteletreméltó munkakört tölt be, de ezzel még sem a tanítóképzést szolgálja. Ezt nem a kritika jogán állapítjuk meg, csak mint olyan tény, mely a tanítóképzői munkát végzettek körében visszatetszést keltett és hangsúlyozottan ismét felébresztette azt az általános kívánságot, hogy azok, kik nem a tanítóképzés szolgálatában állanak — ha mindjárt ebből a munkakörből is szólítottak máshová —, vétessenek ki a mi rangsorunkból és helyeztessenek ott el, hová őket új munkakörük szólította. A legnagyobb készséggel adunk viszont helyet státusunkban azon kartársainknak, kik időközben a tanítóképzési munkakörbe jutottak.

Státusunk arányszámainak helyes kijavításával kapcsolatban fel kell hívunk a közokt. kormány figyelmét azon hozzája intézett memorandumunkra

(924 dec. 15-én), melyben egyesületünk rámutat a státusunkban helyet foglaló 19 gyak. iskolai tanító kartársunk azon méltánytalan helyzetére, melyben vannak az ugyanazon szolgálati idővel rendelkező elemi iskolai kartársaikkal szemben. Miután különleges és mindenképen magasabb nivóju és terhes munkakörük elismeréseképpen a multban mindig egy fizetési osztállyal magasabban állottak, mint elemi iskolai kartársaik, tétessék ez lehetővé a jövőben is azzal, hogy a velük legalább egyenlő működési idővel rendelkező státusbeli kartársaikat meg ne előzzék. A négy leginkább sérelmezett gyak. isk. tanító pedig megfelelő illetménytöbbletbe juttatandó. Felmerülhet itt azon ellenvetés, hogy a gyakorló-iskolai tanítóság a főiskolai képesítés hiányában egy olyan státus keretében óhajt tovább is helyet foglalni, mely a legrégibb idő óta fennálló középiskolai tanári paritás alapján állva, fizetésrendezését, státusbeli eloszlását teljesen azonos módon kéri elintéztetni! Ezen ellenvetés cáfolatául hangsúlyozottan ki kell emelnünk, hogy a gyakorlóiskolai tanítóságot értékesebb és széleskörű munkája képesíti a magasabb állásra és méltányos, a mult alapján és törvényes jogok alapján maximumként csak azt kéri, hogy a közös rangsorban 10 %-uk a VI. fizetési osztályt elérje.

A középiskolai tanársággal való teljes paritástól függetlenül is, de szolidaritásban az összes oktatószemélyzetnek alapjogai közé tartozó ötdéves korpótlék kérdésében, kérjük ennek visszaállítását és az aranyparitásban való megállapítását. Ennek a kérelmünknek teljesítését remélhetjük a Miniszter Urnak azon kijelentései után, melyeket megtett decemberben és januárban a polgári iskolai, majd középiskolai tanárság küldöttségbe-járásakor. A kérdés csak az lesz, hogy a régebben megállapított egyszeri korpótlék 200 aranykoronás díja mennyiben lesz megállapítva. Ha itt is érvényesül a békebelinek 40 %-a vagyis egy korpótlék díja leszál évi 80 aranykoronára, ez legfeljebb az állami költségvetésnek jelent majd többletet, de nem nekünk, kiknek a drágaság ijesztő mértékben való, megállás nélküli emelkedésével az illetékekpen leredukáit javítások egy-egy cseppnyit jelentenek a drágaság tengerében. A háboru kezdete óta az általános drágulás január 31-ével 20.800,5-szeres. Ezzel szemben még a tisztviselőségnek kedvező aranykorona is csak 17.000-szeres és kapjuk a békebeli, 17.000-szeres aranykoronának 40 %-át. Akinek 1914-ben a IX. f. o.-ban havi 216 kor. 66 fillérje volt, az kap most a VIII. f. o. 2. fokozatában havi 150 aranykoronát. Tehát több mint 10 évi munka után kapja a több mint 10 év előtti fizetésének nem egészen $\frac{3}{4}$ -részét. *Legyen bármennyire siralmas is az állam pénzügyi helyzete, de a számok kérlelhetetlenül bizonyítják, hogy ilyen összegek mellett a megélhetés még csak nem is nyomoruságos, hanem az éhezést nem egyszer megközelítő tengődés, amely olyan dacos elkeseredést szül a keblekben, melyeknek mélyét, még ha kutátnák sem talátnák meg a hivatalos tényezők.* A köteletség, a félelem vasabroncsai összetartják még a mérhetetlen elkeseredést és a teljes munkateljesítmény látszatát ha nem is a színlelés, de a még megmaradó erőtlen jóérsz csillogtatja, de a legtöbb esetben még akarva sem tudja előteremteni. Hisz a fizetésükre utaltak, s ezek a számosabbak, a legképtelenebb utakon kénytelenek megmaradt erőik felhasználásával még valamit a fizetésük mellé szerezni, hogy legalább fenntarthatassák magukat. Nem lehet tehát egész és honmentő munka az olyan, mely csak 40 %-os munkateljesítményre képes, mert ennél többet csak az tud, kinek a fizetésen kívül a szerencse még ezen-

felül is adott és ilyenek kevesebben vannak. Bárhogyan, de segíteni kell, mert különben összeroppanunk. Hogy ezt elérhessük, nem elegendő a korpótlék visszaadása, rangsoroknak a korrigálása, hanem az összilletményeknek azonnal megkezdett olyirányu fokozatos felemelése, mely a legrövidebb időn belül elérje a békebeli aranyparitást. Hisz ez sem sok, mert a békebeli aranykorona 14.600 papirkorona, a drágulás pedig nem 14.600, hanem 21.000-szeres, de talán mégis átsegít a drágaság hullámain. És ahol még apróbb anyagi és erkölcsi sérelmek vannak, ott kérjük a leggyorsabb javítást, hogy érezhessük a velünk való törődést és jóakaratot! Mily sokszor kértük az óratöbbletek és tanári mellékteendők méltányosabb, a középiskolai tanárokkal hasonló díjazását; az igazgatók és internátusi teendőket végző bennlakó tanárok különleges munkájuk ellenértékéül szolgáló fűtésének és világításának ismét való díjtalanra vételét, de e kérések tanulmányozásának az ígéletén kívül évek óta hiába várjuk azok teljesülését. És nemcsak az anyagi ügyekben, de iskolai ügyeink intézésében is kérjük a megértő jóakaratot és készséget.

Erkölcsei, anyagi sérelmeink legfájdalmasabbjait gyűjtöttem össze, hogy mint súlyos betegségeinket, mielőbb orvosolják, vagy legalább is gyógyítsák. Legfőbb fórumunkhoz, a Miniszter Ur Önagyméltóságához fordulunk bizalommal, hogy nemcsak megérti a szenvedéseinket és bajainkat, de át is érzi azokat s a magáévá teszi azon felfogásunkat, hogy a magyar nemzetnek nemcsak nagytudású, de ideálókért hevülni tudó és eszményeket majdan megvalósítani akaró tanítókat képző és nevelő tanárság csak ugy tudja elvégezni a munkáját, ha azt nemcsak elismerik, de anyagiakkal is megfelelően honorálják.

Mesterházy Jenő.

KRÓNIKA.

Tanítóképzőink az 1924/25. évi állami költségvetésben.

Az 1924/25. évi közoktatásügyi költségvetés a legmesszebbmenő takarékoság kényszerű szem előtt tartásával készült. A hozzácsatolt indokolás maga mondja, hogy nem lehetett az egyes intézmények részére olyan összeget biztosítani, amilyeneket azok kulturális fontosságuk szerint megérdemeltek. Így az alföldi tanyáknak kellő számú népiskolával való ellátására a költségvetésbe felvett 100.000 aranykorona távolról sem elegendő. De mi sem bizonyítja világosabban a költségvetés szűk kereteit, mint az, hogy míg az 1923/24. évben beruházásokra még 3,092.375 aranykorona jutott, addig az 1924/25. évben e célra már csak 2,284.000 aranykorona fordítható. Az ország pénzügyei tehát oly szomorúak, hogy meg kell elégednünk a pusztá karbantartással, a továbbfejlesztésre és kiépítésre alig gondolhatunk. Sajnos, ez hamarosan a magyar kultúra hanyatlását fogja okozni. Az éles szem máris oly tüneteket vehet észre, amelyek a legnagyobb aggodalomra adnak okot. Tudományos folyóirataink pangának vagy teljesen meg is szűntek. A tud. társaságok üres padok előtt tartják gyűléseiket. Tud. könyv kinyomására ma már nem akad kiadó. A tantermekben Európa legrosszabbul fizetett pedagógusai küzködnek, hogy fajszeretetük még teljesen ki nem oltott lángjával optimizmust és honszerelmet gyujtsanak az új generáció lelkében. A legutolsó évtizedben a pedagógus-psziché sokat hanyatlott. Hanyatlott intellektuális szempontból,

mert nem volt meg az anyagi lehetősége és nyugalma, hogy tud. könyveket tanulmányozhasson, elmélkedhessen és irhasson. Ezáltal elveszítette elméje élességét, rugalmasságát és munkakedvét. De hanyatlott morális szempontból is, mert az élet durva igazságtalanságait szenvedve és sokszor lealjasító fizikai munkára kényszerítve, elvesztette finom etikai érzékét és közmondásszerű becsületességét. De mindentől eltekintve, a közoktatásügy az állami életnek az az ága, amely leginkább fejlesztésre szorul. Először, mert minden államban viszonylag a legelhanyagoltabb; másodsor, mert a legfejlődésképeesebb. Hasonlítsuk össze pl. pénzügyi szervezetünket vagy az igazságszolgáltatást iskolaügyünkkel. Az előbbieket sokkal több jegyét foglalják magukban annak, amit jó pénzigazgatásnak, jó igazságszolgáltatásnak nevezhetni, míg oktatásügyünk nagyon messze van a jó oktatásügytől. Amíg minden iskolának nincs célszerű épülete, szükséges felszerelése, a lehetséges számra redukált tanuló-serege; amíg nincs mindenki beiskolázva; amíg a tanügyi hatóságok pusztán rendőri teendőket teljesítenek; amíg a gyermek- és ifjúságanyag elosztása, testi és lelki gondozása, pályákra való terelése nem az illetékes tudományok mai nivója és utmutatásai szerint történik; amíg a tanuló-sereg teljesítményei nem objektív mérés útján határozatlanok meg; amíg az oktatásügy arisztokratikus merevségéből nem enged és nem differenciálódik; amíg az oktatásügy terén olyan kísérleti és megfigyelő állomásokat nem szerveznek, amilyeneket más ágazatokban már évtizedek óta szerveztek stb. stb., — addig jó oktatásügyről beszélni nem lehet. Mindehhez azonban pénz, pénz és harmadszor is pénz kell. Annál fájóbb és szomorubb tehát, hogy nekünk a kultúrára nincs pénzünk és hogy költségvetésünk a beruházásokra alig fordíthat többet a semminél.

A költségvetésnek ez a negatív vonása érvényesül a tanítóképzőintézetekről szóló részben is. A 8 állami tanítóképző (Baja, Budapest I. ker., Csurgó, Jászberény, Kiskunfélegyháza, Nyiregyháza, Pápa, Sárospatak), 4 tanítónőképző (Bpest II. ker., Bpest VIII. ker., Cinkota, Győr) és 2 áll. óvónőképző-intézet (Bpest VII. ker., Hódmezővásárhely) 1924/25. évi fentartására 701.170 aranykoronát irányoz elő a költségvetés az 1923/24. évi 477.347 aranykoronával szemben. Ennek az összegnek több mint 75 %-ka a személyi járandóságokra esik; és pedig: rendszeres állandó illetményekre (fizetés, lakáspénz, családi pótlék) 493.619 aranykorona; nem rendszeres illetményekre (tisztletdíjak, bérek stb.) 32.681 aranykorona; jutalmakra és segélyekre 1.500 aranykorona. A költségvetés szerint a tanítóképzők (óvónőképzők) tanári személyzetének száma 202. Az altisztek és napibéres szolgálk száma pedig 49. Az egész létszám tehát 251, amely a költségvetési év második felében bekövetkező létszámapasztás folytán 18 személlyel fog csökkenni. A tanári személyzet megoszlása pedig a következő: 6 főigazgató és igazgató az V. fiz. osztályban, 38 igazgató és tanár a VI-ikben, 39 tanár és gyakorló iskolai tanító a VII-ikben, 55 tanár és gyak. isk. tanító a VIII-ikben, 49 tanár és gyak. isk. tanító a IX. fiz. osztályban, 9 gyak. isk. tanító és helyettes tanár a X-ikben, végül 6 nevelő s irodasegéd-tiszt a XI. fiz. osztályban. A személyi kiadásokon kívül a kiadások főösszegéből 151.370 aranykorona a dologi kiadásokra, 22.000 aranykorona pedig a rendkívüli átmeneti kiadásokra van előirányozva. A dologi kiadások ismét megoszlának a beszerzési költségek (irodai szerek, leltári tárgyak karbantartása, postai szállítási költségek): 115.390 aranykorona, elhelyezési költségek (házbérek, fűtés, világítás): 29.610 aranykorona és egyéb dologi

kiadások (lapok előfizetése stb.): 6370 aranykorona között. Az átmeneti kiadások 22.000 aranykoronája az intézeti épületeken végzendő javítási költségekre, tanszerek és butorok javítására, pótlására szolgál. Hogy a személyi járandóságok végső összege a háboru utáni és alatti költségvetések hasonló rovatainak végső összegéhez képest mennyire csekély és hogy a tanárságnak, amint a nemzetgyűlésen egyik képviselő mondotta, éhbérért kell dolgoznia, erről ezuttal nem akarunk szólni. Azonban a dologi kiadások irrealitására mégis rá kell mutatnunk. Az intézetek nem tudják az adminisztráció sima lebonyolításához szükséges irodai szereket sem beszerezni. Még nagyobb a baj a fűtéssel, ennek terheit időközben a szülőkre háritották. Végül is a kulturát sem lehet ingyen osztogatni! Azonban szeretőnk, ha a rendes tanulók vizsgálati díjainak megállapításánál is ugyanez az elv érvényesülne. Nagyon érzi a tanárság a hazai és külföldi folyóiratok hiányát. A háboru kezdete óta a tanári könyvtárak könyvvállománya sem gyarapodott. Tud. nivójának fenntartására ma fizetéséből egyikünk sem áldozhat. Rá vagyunk utalva a tanári könyvtárakra. A költségvetésnek e célra fölvelt 6370 aranykoronája vajmi kevés. A költségvetés a kiadásokon kívül 1500 aranykorona bevételre is számít az 1923/24. évi költségvetés 1306 aranykorona bevételével szemben; a csekély többlet a tartásdíjaknak mérsékelt emeléséből keletkezett.

Ez minden, amit az új és azóta elfogadott költségvetés a tanítóképzést illetőleg tartalmaz. A közeli jövőt nem mutatja rózsás színben. Bizalmunk a távolabbi jövő felé fordul, hogy az majd valóra váltja reményeinket!

EGYESÜLETI ÉLET.

Egyesületünk tevékenysége.

— 1924 okt.—1925 márc. —

Egyesületünk az új tanévben *október* 11-én tartotta első ülését, s azóta minden hónap első szombatján, délután 5 órakor rendes havi ülésre jön össze a Szentkirályi-utcai tanítónőképzőben. Elnökünk azonban fenntartotta magának a jogot, hogy a gyűléseket a szükséghez képest más budapesti képzőben is egybehívassa.

Az októberi gyűlés fontosabb elnökségi előterjesztései voltak: 1. A vakáció nem jelentetett teljes szünetet az Egyesület életében. Julius hóban az elnök nagyszámu küldöttség kíséretében adta át Klebelsberg Kunó gr. közoktatási miniszter urnak a tanítóképzői törvénytervezetet és a státusrendezésre vonatkozó memorandumot. Önagyméltósága megígérte, hogy a tanítóképzőket kiveszi a népoktatási törvényből s reájuk külön törvényt alkot. A statusrendezésre vonatkozólag csak a pénzügyminiszter által megállapított keretek között tett ígéretet.

2. Az Egyesületnek az egyes intézetek igazgatóihoz intézett felhívására, hogy a katonai szolgálatuk miatt háttérbe szorultakat terjesszék fel, csak egyetlen egy kérvény érkezett be, melyet az Elnökség fel is terjesztett.

3. A debreceni róm. kath. tanítónőképző-intézet igazgatósága javaslatot nyújtott be az Elnökséghez a tanítói oklevél minősítésének kiterjesztése ügyében, azzal a kéréssel, hogy az Egyesület hasson oda, hogy az 1883.

minősítési törvény revíziója által a tanítói oklevél előtt nyilják meg a gazdasági akadémia s az egyetem azon szakai, melyekre a tanító elegendő előképzettséget szerzett. Az indokolt javaslatot az Egyesület kellő időben beható tárgyalás alá fogja venni.

E gyűlés döntött a tagdíjnak felemelése mellett s a békebelinek 50%-ban, azaz évi 4 aranykoronában állapította azt meg.

Végül az új tanévre vonatkozó programját közölte az Elnökség.

A novemberi gyűlés az óvónőképzés reformjával foglalkozott. Előadója: Végh József budapesti óvónőképző-intézeti igazgató volt. A közokt. miniszter ur ugyanis 57.319/1924. sz. leiratával felszólította Egyesületünket, hogy az óvónőképzés évfolyamainak számára vonatkozó kétféle javaslatot (az egyik 4, a másik pedig 3 évben javasolja megállapítani) tegyünk ismét tanácskozási tárgyává s foglaljunk határozottan állást. A nov. 8-i választmányi ülés, miként az 1922. évi közgyűlés újból, egyhangulag azt a határozatot hozta, hogy az óvónőképzés ideje 4 évre terjesztessék ki, mert azok az indokok, amelyekkel egyesületünk első javaslatát támogatta, ma is fennállanak teljes egészükben.

1. Egy pályán nem fordul elő, hogy 16 éves emberre biznák egy ügy önálló vezetését, annál kevésbbé szabad a köznevelés ügyét éretlen koru egyénekre bizni.

2. Az erkölcsi elvek tudatossága és szilárdsága sem fejlődik ki a 16 éves korig.

3. A szakképzéshez szükséges nagyobb fogékonyság is csak a 16 év után áll be. Szakképzést és általános műveltséget külföldben is 2 év alatt nyújtani lehetetlenség.

4. A 4 éves képzést sürgeti az a feladat is, amely a társadalomban vár az óvónőre. A tanítóval, lelkésszel, orvossal és jegyzővel együtt részt kell vennie a község erkölcsi, szellemi és egészségügyi nevelésében. Ovodai munkáján kívül nagy hatást kell gyakorolnia a község gyermekvédelmére és kisednevelésére. Meg kell nemesítenie a község gyermekjátékait, népies gyermekköltészetét és népművészetét. E feladatra is az óvónőképzőnek kell előkészíteni.

5. A népnevelők alapos kiképzése az ország és nemzet egyik legfőbb érdeke. Mindezen indokokat memorandumba foglalta az Elnökség és a közokt. miniszter urhoz juttatta.

A novemberi ülés foglalkozott a nőnevelés reformjának kérdéseivel is dr. Lajos Mária előadása alapján. A Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége ugyanis felszólította Egyesületünket, hogy a nőnevelés reformja ügyében általa kibocsájtott kérdőíve alapján foglalkozzék e kérdéssel. Körkérdésekről lévén szó, az Egyesület a munka alapossága érdekében az összes tanítónőképzők véleményét óhajtotta bekérni, a munkálat sürgős voltára való tekintettel azonban kénytelen volt e szándékától elállani, s beérni a budapesti és környéki tanítónőképzők véleményével. A javaslatok összegezésére és egységesítésére bizottságot hívott össze az intézetek képviselőiből. Ennek a bizottságnak véleményét terjesztette dr. Lajos Mária az Egyesület ülése elé. A kérdések nagy számára való tekintettel, egyszerűsítés és áttekinthetőség céljából a munkálat minden fejezetét 2 részre osztotta: 1. megállapításokra, amelyekben konstatált, főként a hiányokra hívta fel a figyelmet; 2. javaslatokra, amelyekben indítványozott. Előadása arról győzte meg a hallgatóságot, hogy sok még a

teendő a nőnevelés terén. A választmány a munkálatot magáévé tette, az Elnökség pedig eljuttatta a MANSZ-nak.

A decemberi gyűlés a gyakorlóiskolai tanítók helyzetével foglalkozott, Pócza József előadása alapján. A tárgy nagyszámu vidéki tagot is vonzott.

Előadó mindenekelőtt rámutatott a gyakorlóiskolai tanítók munkájának fontosságára, nagymérvű elfoglaltságukra, ezzel szemben a tantestületekben való helyzetük határozatlan minőségére és anyagiakban való elmaradásukra. Összehasonlításokat tett ugyanannyi szolgálati évvel bíró népiskolai tanítók és gyakorlóiskolai tanítók javadalmazása között s megállapította, hogy 19 gyakorlóiskolai tanító közül 7 előbbre, 8 ugyanott, 4 pedig hátrább van, mintha népiskolánál maradt volna. Utóbbiak tehát bünhődnek azért, mert társaiknál kiválóbbak voltak, s amazokénál nagyobb intelligenciát, szorgalmat és erőfeszítést kívánó munkát végeztek.

A sérelmek orvoslására kettős javaslatot tett: 1. vétessenek ki a gyakorlóiskolai tanítók a képzői statusból s külön rangsoroltassanak, vagy 2. maradjanak a képzői statusban s itt a kétféle elhelyezkedés között válasszanak: a) a statuson belül alcsoportot képezzenek s ezen belül rangsoroltassanak a IX—VI. fizetési osztály között, vagy b) maradjanak a mostani elhelyezésben, de hasonlítottassanak össze ugyanannyi szolgálati évvel bíró népiskolai kartársaikkal s javadalmazásuk azokét egy fizetési osztállyal haladja meg. A mostani és a leendő javadalmazás közötti különbség, személyi pótlék ormájában adassék meg.

A tanítóképző-intézeti tanárok közül néhány felszólaló a képesítésen alapuló tanári statusrendező törvény esetleges kodifikálására hívja fel a gyakorlóiskolai tanítók figyelmét, amely törvény megláttáná haladásukat a képzőintézeti tanárság státusában. Saját érdekükben célszerűbbnek tartaná ezért, ha a képzői statusban, de külön alcsoportban kérnék rangsorolásukat azzal, hogy javadalmazásuk, ugyanannyi szolgálati évvel bíró, népiskolánál működő kartársaikét, egy fizetési osztállyal mulja felül.

Többek hozzászólása után a választmány elhatározta: 1. hogy a gyakorlóiskolai tanítók a képzői tanárság státusában maradnak, mint eddig; 2. hogy az Elnökség memorandumot nyújt be érdekükben, hogy népiskolánál működő, ugyanannyi szolgálati évvel bíró kartársaiknál egy fizetési osztállyal magasabban dotáltassanak, amely fizetési differencia nyugdíjba beszámítandó személyi pótlékként adassék meg.*) A tanítóképző-intézeti társaság ezzel megértő támogatásának adta jelét s újból elismerte a gyakorlóiskolai tanítók munkájának rendkívüli fontosságát.

A januári gyűlésen Pinkert Zsigmond mutatta be értékes kutatásait és vizsgálódásait Magyarország szikesei címen. A tagokon kívül tekintélyes geológusok és chemikusok is szép számmal hallgatták végig az érdekes előadást.

Magyarországon 1 millió katasztrális holdat haladnak meg a szikések, gazdaságilag megbecsülhetetlen értéket jelentene javításuk. Fejtegetve keletkezésüket, Magyarországi szikeseit két részben tárgyalta az előadó: 1. a Duna—Tisza közötti szikések, 2. a Tiszántuliak. Sorozatos talajszelvény készítményeken bemutatta Kiskunfélegyháza és Karcag szikeseinek szerkezetét

*) A memorandumot lapunk következő száma hozza.

és az azokon tenyésző növényeket. Előadásának második részében részletesen foglalkozott a homoktalajok tulajdonságaival. Táblázatokkal szemléltette azok vízlebecsajtási tulajdonságát, az arid területek összetételét. Százalékos kimutatásokkal, nagy részletességgel ismertette a szikesek szénsav, magnézium, szóda, víz, levegő és egyéb tartalmát. Tárgyalta a hidrogén disszociációt, bemutatta a legfontosabb lug- és savreakciókat. Előadását a talajjavítások ismertetésével fejezte be, megjegyezvén, hogy Magyarországon a szikes talajok termőképessé tétele érdekében még ugyszólván semmi sem történt.

A februári gyűlésen anyagi ügyeinkkel foglalkoztunk. Az előadói tisztet Mesterházy Jenő töltötte be. Előadását lapunk más helyén hozzuk. Az előadást élénk vita követte, melynek folyamán a felszólalók elkeseredett hangon panaszolták a tanítóképzői tanárság anyagi lezüllöttségét, lehetetlenséggel határos megélhetési viszonyait. Különösen rámutattak arra a nem látható, csak a lelkekben végbemenő erkölcsi hanyatlásra, mely az utolsó öt esztendőben a köztisztviselői s így a tanári pszichében bekövetkezett. Öntudatos tanárok, akik időnkint lelkök vizsgálatával is foglalkoznak, megdöbbenve kénytelenek beismerni, hogy már nincs bennök az az erkölcsi erő s az a megalkuvást nem ismerő kötelességérzet, amely magyar tanárnak mindenkor sajátja volt. Az utolsó öt esztendő koplalásai, be nem váltott ígéretei, igazságtalanságai a magyar kultúra munkásait megtörték.

Az előadás és a felszólalások alapján a választmány elhatározta, hogy a legszembetűlőbb sérelmeket memorandumba foglalja s a közökt. miniszter urhoz juttatja. *)

Ugyancsak e gyűlés határozatából kifolyólag kérelmeztük, hivatkozással a nagykörösi és más felekezeti képzőkre, melyek precedensül szolgálhatnak e téren, hogy a tanító-, tanítónő- és óvónőképzők rendes növendékei is fizessenek vizsgadíjat.

Kérelmeztük továbbá a főigazgatósági intézmény fenntartását, mely emelte a tanítóképzés szintjét, s megszüntette feltétlen hanyatlást, visszaesést jelentene.

A választmányi gyűlések határozatából kifolyólag a következő üdvözlések történtek: Csernoch János dr. hercegprímás Öeminenciáját, egyesületünk tiszteleti tagját 50 éves aranymiséje alkalmából a legmélyebb tisztelettel üdvözlöttük. Megemlékezésünkért sajtókezüleg irt levélben mondott köszönetet a Főpásztor.

Gyertyánffy István tankerületi kir. főigazgató urnak 90. születési napja alkalmából mélyeséges háláját, legmelegebb szeretetét és jó kívánatait fejezte ki az Egyesület.

Ugyszintén üdvözölte az egi és községi róm. kath. tanítónőképzőket fennállásuk 50. évfordulója alkalmából.

Legutolsó jelentésem óta a következő új tagokkal gyarapodott az Egyesület: Luibl György, Flóra Sándor (Baja), Kiss Aranka, Kondor Erzsébet, dr. Papp Ferenc (Debrecen ref. tanítónőképző), Szabó Kálmán, Somorjay László, Bodnár Lajos (Debrecen ref. tanítóképző), Vozáry Erzsébet, Gáthy Zoltán, Luse Lajos, Máchik Ida, Göebel Ilona, Varga Gyula és Czuczsa Emma (Pápa ref. tanítónőképző), Vimmer Károly igazgató (Pápa róm. kath. tanítóképző),

*) A memorandumot folyóiratunk legközelebbi száma hozza.

dr. Gyulainé Grátz Márta, Jombard Adél, Tymáné Schwartz Judit (Cinkota), Somogyi Géza, Klug György, dr. Gabriel Pál, Szampl Pál (Pécs), Jakab Ferenc igazgató (Győr), Bárdos Béla (Esztergom), Mager N. (Szeged). Tisztelettel kérem, sziveskedjenek felvételüket ezuton tudomásul venni, mivel az Egyesületnek szükös anyagi helyzeténél fogva nem áll módjában tagjait, mint régebben, külön-külön értesíteni.

Adományok is érkeztek Egyesületünkhöz. Tabódy Ida, a cinkotai áll. tanítónőképző-intézet igazgatója 200.000 K-t, a budapesti II. ker. áll. tanítónőképző-intézet pedig egy iskolai ünnepély jövedelméből 100.000 K-t juttatott Egyesületünknek. Szíves adományaikért ezuton is hálás köszönetünket fejezzük ki.

Végül még kirándulási tervekről emlékezem meg. Egyesületünk felkérte a Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat igazgatóságát, engedje meg tatabányai összes kulturális, közgazdasági és szociális intézményeinek megtekintését. Az igazgatóság arra való hivatkozással, hogy ugyanebben az időpontban, a honvédségnek 40 műszaki tisztjét látja vendégül, akik előbb jelentették be érkezésüket, nem teljesítette kérésünket, kilátásba helyezte azonban május hóra óhajunk megvalósítását. Ugyancsak halasztást szenvedett pannonhalmi kirándulásunk is a jelentkezők csekély száma miatt.

Mindezekből eléggé kitünik, hogy az Elnökség mindent megtesz az Egyesület érdekében. Önzetlenül, szeretettel karolja fel a tanárság szellemi és anyagi érdekeit, de nehezek a viszonyok. Összetartástól és vállvetett munkáságtól várhatunk csak sikert.

Dr. Lajos Mária.

Választmányi tagok. Egyesületünk 1924—26. évi választmányának teljes névsora a következő: Amler Antal, Balázs Béla, Barcsai Károly, Barkáts Mária, Berényi Irén, B. Braun Angela, Breznay Imre, Brunovszky Rezső, Dékány Mihály, Drozdy Gyula, Dúzs Mária, dr. Ecsedy István, Éber Rezső, Farkasdy Zoltán, Fekete József, dr. Frank Antal, Geöcze Sarolta, dr. Gerencsér István, dr. Gerencsérné Szánthó Jolán, Gerhardt Béla, Gömöri Sándor, Hamar Gyula, dr. Harmos Sándor, H.-né dr. Veress Julia, Holzmann Ferenc, dr. Jakab Béla, Jalovaczky Péter, Juhász Imre, Karsay Jolán, dr. Katona János, dr. Kenyeres Elemér, Kiss Á. József, Klaudy Gyula, Klinda Károly, dr. Kosáry János, Kostyál Ilona, Kovács Dezső, Köveskúti Jenő, Kuzaila Péter, Ligárt Mihály, Mesterházy Jenő, Mészáros Jenő, Moczár Miklós, Németh Sándor, dr. Novy Ferenc, Pataki Vilmos, Pálmai Lenke, Párvy Endre, Pinkert Zsigmond, Pócza József, Quint József, dr. Radák Olga, Répay Dániel, Rojkó Antal, Rónai Sándor, Sarudy Ottó, Scherer Sándor, Schön István, Sebestyén Erzsébet, Snašel Ferenc, Strauchné Entz Jolán, Szarka Lajos, Szárnovszkyné D. Ilona, Szerényi Anna, Tabódy Ida, Tanfi Iván, Urhegyi Alajos, Váczy Ferenc, dr. Veress István, Végh József, Vízahányó Károly és Wagner János.

Dr. Gál Kelemen: UJABB IRÁNYOK A PEDAGÓGIÁBAN. (Segédkönyv.)

I. Általános áttekintés a különböző nevelési elméletek felett. — II. Herbart. — III. Natorp. — IV. Bergemann. — V. Linde. — VI. Meumann. — VII. Lay. — VIII. A kísérleti pedagógia ellenzői (Münsterberg, James, Dürr). — IX. Az ismertetett irányok méltatása. — Ára 28.000 K.

Kapható: FISCHER LAJOS könyvkereskedésében, Sárospatakon.

Irodalom.

Dr. Greguss Pál: *Állatbiológiai megfigyelések és állatbonctani gyakorlatok.* Budapest, 1924. A szerző kiadása. 68 géppel irt negyvedes oldal, 39 ábra.

Biológiai praktikumokban magyar irodalmunk meglehetősen szegény. Modern természetrajzoktatás pedig ma már gyakorlati alap nélkül el sem képzelhető. Igen helyesen cselekedett tehát Greguss, midőn fenti könyvecskéjével e hiányokat enyhíteni igyekezett.

E munkában összefoglalt megfigyelések és gyakorlati utasítások nagy vonásokban csaknem az egész állatvilágra kiterjednek. Legelőször is a legalsóbbrendű állatokat, az egysejtűeket tárgyalja a szerző, részletes utbaigazításokat adván az állatok gyűjtésére, mikroszkópiumi megfigyelésére és a vizsgálatok eredményeinek a megállapítására. Majd a férgek, puhatestűek és izeltlábúak állatkörein át fokozatosan eljut a gerincesekig. Ez utóbbi állattörzs öt fontosabb klasszisát, a halakat, kétéltűeket, hüllőket, madarakat és az emlősöket ismét külön-külön részletezi. Az egyes állatkörök, illetőleg osztályok jellemzése minden esetben egy-egy, a hazai faunából való, igen jól megválasztott s a gyakorlatokhoz könnyen megszerezhető, jellegzetes típus ismeretése alapján történik. Az egyedek bemutatásánál különösen a szervek biológiájának, a boncolás részletes menetének és az illető állat anatómiai sajátosságainak megismertetésére fekteti a fősúlyt. Ezekon kívül azonban utbaigazítással szolgál más igen fontos gyakorlati eljárásokban is. Pl. az izeltlábúakkal kapcsolatban foglalkozik a hernyók és a lepkék kikészítésével, továbbá a bogárszervekből készült mikroszkópiumi preparátumok készítési módjával is. A madarakkal kapcsolatban pedig megismerteti a tojások gyűjtését, kikészítését és a madarak, meg a kisebb emlősök kitérésének az eljárását is. Ahol szükségét látja, mint pl. a férgekknél, kagylóknál stb., megemlíti az illető állatok tenyésztési módját is. Végül a könyv függelékében rövid áttekintést nyújt a vízben lebegő mikroszkópius plankton-világ gyűjtéséről és biológiai megfigyeléseiről.

A különben is gondos munkát még értékesebbé teszik a rajzai. Nincs olyan fontosabb szövegrész, melynek ne volna meg a maga jól elkészített illusztrációja. Az ábrák szépek és tiszták és még a kezdő zoológusok által is könnyen áttekinthetők. A szöveg stílusa világos. Kár, hogy a tudományos elnevezések használatában nem mindenütt követője Apáthy iskolájának.

Ez az igazán gyakorlati célt szolgáló könyv melegen ajánlható nemcsak a tanároknak, tanárjelölteknek és más, a zoológiával foglalkozó természetbarátoknak, hanem bátran a kezébe adható a biológiai gyakorlatokon résztvevő középfoku intézetek tanulóinak is. Ára 20 ezer korona. Kapható a szerzőnél a Pedagógiumban.

Barabás Tibor.

Külföldi lapokból.

Tanítóképzés Szászországban. Bár Szászországban is apadóban van az értelmiségi pályára készülőök száma, a tanítói pályára aránylag elég sokan töreksenek. Lipszéban a tanítóképzésben két tényező: az egyetem és a *Pädagogisches Institut* vesz részt. A tanulók az egyetem bölcsészeti fakultásán

immatrikuláltatják magukat és egyidejűleg beiratkoznak a „Pedagógiai Intézet“-be. Utóbbi internátusos. A tanulmányi idő 6 félév. Az egyetemen általános pedagógiát, pszichológiát, filozófiát és szociológiát hallgatnak. A „Pedagógiai Intézet“ a speciális népiskolai pedagógia elsajátításának a helye. Elmélet és gyakorlat párhuzamosan halad. Megfigyelés és gyakorlás céljából a „Pedagógiai Intézet“-nek gyakorlóiskolája van. Főcél: a tanítói pályára készülöket önálló megfigyelésre, kutatásra indítani élmény alapján. A 6. félév végén államvizsgát tesznek, melynek alapján tanítói oklevelet nyernek. Drezdában a *Technische Hochschulen* immatrikuláltatják magukat a jelöltek. Hallgatnak általános pedagógiát, neveléstörténetet, filozófiát, pszichológiát, antropológiát, szociológiát, általános és speciális módszertant, továbbá egy szaknak a tárgyait. Az ügyességekben és művészeti tárgyakban való kiképzésre alkalmat nyernek. A most folyó félév pedagógiai előadásai a következők: *Dr. Blumenthal*: Kant (1 ó), *Dr. Fetscher*: Testtan (1 ó). *Dr. Gehrig*: Közgazdaságtan (4 ó), *Dr. Jahn*: Szociális kérdések keletkezése és fejlődése (1 ó), szociológiai szeminárium (2 ó) *Dr. Kafka*: Ált. pszichológia (2 ó), Pszichológiai gyakorlatok (1 ó), *Dr. Kuhn* med. univ.: Bevezetés az egészségtanba (2 ó). Szociálhigiéniai gyakorlatok (1½ ó), *Dr. Menke*: Gyakorlatok az állam, társadalom és iskola viszonyáról (1 ó), *Dr. Seyfert*: Munka és nevelés (1 ó). Ált. nevelés és oktatás-tan (3 ó). Tanítási gyakorlatok (3 ó), A számok problémája az oktatásban (1 ó). Az elemi oktatás elmélete (1 ó). A németek maguk is nagy érdeklődéssel várják az eredményt; aggódnak miként mi is, hogy tudósítás lesz tanítóképzés helyett. (Neue Bahnen. 1924 3. füz.) *Dr. Lajos Mária.*

H I R E K.

Cimadományozás. A Kormányzó ur Őfőméltósága a közokt. miniszter előterjesztésére *Exner* Leó nyug. áll. óvónőképző-int. tanárnak az áll. óvónőképző-int. igazgatói és *Snašel* Ferenc nyug. áll. tanítóképző-int. tanárnak az áll. tanítóképző-int. igazgatói címet adományozta.

Végelbánás alá vonás. A szanálással kapcsolatban 1925 január elsejétől a tényleges szolgálat alól felmentettek és B-listára helyezettek: *Borszékyné Nagy* Julia tanár (Bpest, VIII. ker.), *Ferenczy* Izabella tanár (Bpest, VII. ker.), *Ludmann* Paula tanár (Bpest, II. ker.), *Szelényi* Dezső tanár (Bpest, I. ker.), *Slajchó* Mihály tanár (Bpest, tanfelügyelőség), *dr. Bozóky* Károly nevelő (Csurgó). *Frindt* László nevelő (Békéscsaba, polg. isk.), *Dudinszky* Gyuláné iroda s. tiszt (Bpest, főigazgatóság), *Holy* Margit gazdasszony (Pápa). Saját kérésükre a tényleges szolgálat alól felmentést nyertek: *dr. Gerencsérné Szánthó* Jolán tanár (Bpest, VII. ker.) és *Szabó* Endre tanár (Kiskunfélegyháza).

Küldöttségünk a pénzügyminiszternél. *Bud* János pénzügyminiszter május 6-án a parlamentben fogadta egyesületünk küldöttségét, melyet *dr. Czettler* Jenő nemzetgyűlési képviselő vezetett. A miniszter előtt *Wagner* János, egyesületünk fáradszorgalmas elnöke fejtette ki a tanítóképző tanárság anyagi sérelmeit és nyújtotta át az ezeket tartalmazó memorandumot. Kérte a középisk. tanársággal való paritás fenntartását, rámutatott a gyakorló isk. kartársak sérelmeire, az ötödéves korpótlék elmaradására, a tanári lakbér felemelésének szükségére, kérte a B-listázás megszüntetését és a meglevő állami tanítóképző-intézetek további fenntartását. A miniszter válaszában nagy

elismeréssel nyilatkozott munkánkról s biztosította az egyesületet jóindulatáról. A tisztveselők egyetemére kiterjedő státuszrendezés folyamatban van. Rajta esz hogy ennek keretein belül minden jogos és méltányos érdek kielégítést találjon. A korpótlékra vonatkozólag kijelentette, hogy első az alapilletmények egyetemes rendezése s csak azután kerülhet sor a különleges érdekekre. Az ország nehéz gazdasági helyzete nem engedi, hogy a korpótlékról biztos ígéretet teheszen. Az előterjesztett egyéb kívánságok a szakminiszter hatáskörébe tartoznak.

Hír az utasításról és a vizsg. szabályzatról. Illetékes helyen nyert értesülésünk szerint az új tanterv utasítását a Közokt. Tanács elkészítette. Készen van a vizsgálatok új rendjéről szóló szabályzat is. Tekintve, hogy a vizsgálatoktól már csak napok választanak el, legfőbb ideje, hogy legalább ez utóbbi nyilvánosságra hozassék.

A korpótlék. Az 1893. évi IV. törvénycikk 6. szakaszában a tanárságnak biztosított, de az 1923. évi 6000/M. E. sz. rendelettel megszüntetett korpótlékot, hála két politikus nemzetgyűlési felszólalásának, visszakaptuk. A KANSz is sietett ez alkalmából látszat-munkát végezni. A tanítóképző-intézeti, kereskedelmi, gyógypedagógiai és polgári iskolai tanárokból alakult csoportválasztmány a dec. 18-án ülést tartott, amelyben elhatározta, hogy a középfoku isk. tanárságot ért sérelmek, köztük a korpótlék ügyében emlékirattal fordul egyfelől a közokt. kormányhoz, másfelől a KANSz vezetőségéhez. E határozatot a csoportválasztmány végre is hajtotta. Ehhez két megjegyzést kell fűznünk. 1. Miután a csoportválasztmány tanárokból áll, — a csoportválasztmány is *mi* vagyunk és nem a KANSz. 2. Ebből következik, hogy ügyeinket nem a KANSz szorgalmazza, hanem *mi magunk*. Sőt nekünk még emlékirattal kell kérni e nemes szövetséget, hogy a mi jogos sérelmeink orvoslására is emelje fel gyöngé szavát. Ebből következik, hogy a KANSz mai összetételében és szervezetében értéktelen és felesleges szervezet. Nem volt benne annyi erkölcsi erő sem, hogy illetékes helyen rámutatott volna a „divide et impera“ elv alkalmazásának demoralizáló hatására (dugsegyéyek, sonkapénzek, jutalmak). Vagy nem is akart rámutatni?

A Magyar Paedagogiai Társaság új tagjai. A M. P. T. márc. 21-én tartott közgyűlésén a rendes tagok sorába beválasztotta dr. Frank Antal polg. isk. tanárképző főiskolához beosztott tanítóképző-intézeti és dr. Kenyeres Elemér óvónőképző-int. tanárokat.

Szerkesztőváltozás. Az Orsz. Polg. Iskolai Tanáregyesület folyóiratának szerkesztését a f. tanév elején Siklaki István fővárosi polg. isk. tanár vette át. A bő és értékes tartalommal megjelenő folyóirat címében is megváltozott. Ezentul *Országos Polgári Iskolai Tanáregyesületi Közlöny* címen fog megjelenni.

A polg. isk. tanárok házvásárlása. Az Orsz. Polg. Iskolai Tanáregyesület kb. két és fél milliárd koronáért megvette a Szentkirályi-u. 11. sz. a. levő háromemeletes bérházat, melynek 208 lakható helyisége van. A testvéregyesület új szerzeményének homlokzatára nemsokára büszke felirat kerül: Polgári Iskolai Tanárok Háza. Benne nyer elhelyezést a vidéki tanárok Budapesten tanuló gyermekeinek internátusa. A vidékről felránduló tanárok és családjaik mérsékelt díjért szállást, esetleg teljes ellátást fognak az egyesületi házban kapni. Az egyesület könyvtára, levéltára, szerkesztősége és irodája is itt nyer elhelyezést. A testületi élet élénkítésére külön összejöveteli helyiséget és a közgyűlések számára megfelelő termet fognak kihasítani. A testvéregyesület e sikerének örvendünk. A tervek megvalósulását őszintén kívánjuk!

Halálozás. 1924. júl. 14-én 60 éves korában halt el *Kún Alajos*. Sok éven keresztül a bpesti I. ker. áll. tanítóképző gyakorló iskolájának volt fáradhatatlan szorgalmu, rátermett vezetője. Finom tapintattal és kiváló szakértelemmel a tanítói generációk egész sokaságát vezette be a gyakorlati ped. munkába. Mint népisk. tankönyvíró is érdemeket szerzett. Temetésén kartársai és tanítványai nagy számmal vettek részt. Hiven fogjuk őrizni a jólelkű, derék és szeretetreméltó ember, a kiváló pedagógus emlékét!

A pénztáros közlései. Értesítjük a tagokat, hogy a választmány mult októberi ülésén az 1924/25. (szept.—szept.) évre szóló tagsági díjat 4 aranykoronában állapította meg. E megállapításnál alapul vette az utolsó békeévekben fizetett 8 K-ás díjat és tekintettel volt illetményeinknek a békebeli fizetésekhez arányított csökkenésére. Kérjük a tagtársakat e tagsági díjnak mielőbbi befizetésére. Folyóiratunk mult évi szeptemberi számának a tagsági díjakra vonatkozó közlése e közlésünkkel tárgyalanná vált. A tagsági díjak együttes kezelésére annak idején a 43/1921. sz. egyesületi körirat felkérésére majdnem minden tanártestületben vállalkozott egy-egy kartárs, akiket ismételtelen felkérünk, hogy a díjak összegyűjtésével és a pénztáros címére való beküldésével az egyesületet továbbra is támogatni sziveskedjenek. Az immár állandósítottnak tekinthető tagsági díjak befizetését a folyóirat időnkint megjelenő számaiban nyugtázní fogjuk. Tagsági díjat fizettek az 1924/25. évre: Tabódy Ida, Szalatsy R., Répay D. (1/2 év), Schön I., Zrinyi K., Gerbery S. (1/2), Wagner J., Scherer S., Pálmay L., Rónai S. (1/2), Horváth K. (1/2), Lakatos E. (1/2), Leyrer M. (1/2), Mácsay K. (1/2), Móczár M. (1/2), Putnoki I. (1/2), Rizmayer M. (1/2), Szabó E. (1/2), Takács B. (1/2), Vizhányó K. (1/2), Wolszky Gy. (1/2), Sziklay L. (1/2), Dúzs M. (1/2), Ambrózy M. (1/2), F. Eitner M. (1/2), Girtler M. (1/2), Jancsó E. (1/2), Kádár I. (1/2), Kostyál I. (1/2), L. Baur I. (1/2), P. Békei I. (1/2), Ludmann P. (1/2), L. Jancsó G. (1/2), K. Schmidt V. (1/2), Sebestyén E. (1/2), S. Entz J. (1/2), Szontagh K. (1/2), Grynaeus I. (1/2), Herczeg K. (1/2), Dr. Lajos M. (1/2), Budai I. (1/2), Vajda E. (1/2), W. Schwartzter I. (1/2), Wolszky E. (1/2), Sárosi I. (1/2), Dr. Becker V., Köveskúti J., Angol kisasszonyok Budapest.

TARTALOM.

	Lap
<i>Mesterházy Jenő</i> : Anyagi sérelmeink	53
Krónika.	
Tanítóképzőink az 1924/25. évi állami költ. égvetésben	58
Egyesületi élet.	
<i>Dr. Lajos Mária</i> : Egyesületünk tevékenysége	60
Választmányi tagok	64
Irodalom.	
<i>Dr. Greguss Pál</i> : Állatbiológiai megfigyelések és állatbonctani gyakorlatok. Ism. <i>Barabás Tibor</i>	65
Külföldi lapokból.	
<i>Dr. Lajos Mária</i> : Tanítóképzés Szászországban	65
Hírek. A pénztáros közlései	66